

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
Videm - via San Daniele, 88
Tel. 53263 - Poštni predal 186
Glavni in odgovorni urednik
VOJMIR TEDOLDI
Tiskarna T. Marioni - Videm

MATAJUR

GLASILO SLOVENCEV V VIDEFSKI POKRAJINI

NAROČNINA:
Za Italijo: polletna 600 lir -
letna 1000 lir - Za inozemstvo:
polletna 800 lir - letna 1500 lir
Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 50 lir

Leto XVIII - N. 18 (376)

Udine, 31. oktobra 1967

Izhaja vsakih 15 dni

ZAKAJ SO ZAPUŠČENE NAŠE DOLINE IN VASI

Vojaške služnosti - glavna ovira za gospodarski razvoj

Več kot polovico ozemlja naše pokrajine zajemajo vojaške služnosti, ki onemogočajo razvoj industrije, kmetijstva in turizma

Dan Mrtvih

En sam dan med tristopet-
inšestdesetimi dnevi posveča-
mo spominu vseh mrtvih. To
je prvi november vsakega le-
ta, ko pohitimo na grobove
svojih rajnk, jih ozaljšamo
s cvetjem, prižgemo svečke in
pomislimo na njih. En sam dan
je takšen dan v letu.

Tudi letos bomo prvega no-
vembra pohiteli na pokopali-
šča širom naše dežele, pohiteli
bomo na grobove svojih dedov,
očetov, mater, bratov, sestra
in otrok. Zapuščena pokopali-
šča naših vasi bodo ta dan oži-
vela. Oživila bodo tudi pokopa-
lišča po naših zapuščenih va-
seh, kajti prepričani smo, da
bodo na ta dan spet prihili
domov številni naši emigranti.
Kajti spomin na mrtve, na
starše, može, žene in otroke je
najmočnejša vez, ki nas veže
morda trdneje in vztrajneje kot
živi ljudje. In zato se lahko
veselimo njihove vrnitve, kajti
vrnitev naših sinov iz daljne
in trde tujine bo spet nova po-
trditev, da se življenje obnav-
lja v smrti, da smrt kot ži-
vljenje vežeta ljudi, rodni dom
in pokrajino v enovit, neraz-
družen, zgodovinsko povezan
splet stvari in bitij, ki je ne-
minljiv in se nepretrgano plete
in prenaša iz časa v čas, iz roda
v rod.

In ko bodo zvečer prvega no-
vembra po naših odročnih va-
ških pokopališčih zagorele lu-
čke, bomo lahko spet ugotovili,
da je naš rod tukaj živ in neu-
ničljiv, da ga smrt spet zdru-
žuje v življenje in da bo spet
tako prihodnje leto in čez dve,
tri, deset in sto let. In lučke
na grobovih naših ljudi po hri-
bih in dolinah Beneške Slove-
nije, lučke, ki so jih prižgali
živi nasledniki njihove in na-
še krvi, bodo skromo, lepo, a
nevsiljivo le pričale o prisotno-
sti našega rodu na teh tleh že
tisočletje in čez.

In ko se bomo tako ob gro-
bovih naših najdražjih spomi-
njali njih, ki so omahnili v smrt,
bomo v spoštljivi zbranosti po-
mislili na njih, na njihovo, na-
še srce, na njihovo, našo misel
in na njihovo, našo besedo ter
se zaobljubili, da se bomo čez
leto dni spet srečali z njimi.

Potem pa bomo pomislili tu-
di na tiste tisočere padle za
svobodo in kruh, katerih gro-
bovi so ostali bodisi v tujini,
bodisi v naših gmajnah in sa-
motah, pa bomo tudi v mislih
na njihovih neznanih grobovih
prižgali lučke, kajti tudi spo-
min na njih nas bo opozoril,
da smo jim dolžni marsikaj
od svobode do dejstva, da smo
še vedno na svoji zemlji.

In končno se bomo tega dne
spomnili vseh mrtvih na sve-
tu, ki so umrli morda tudi za-
to, da bi bil naš svet, če ne
že danes, pa vsaj jutri boljši,
lepši, bolj človeški. Skratka,
naš svet, svet ljudi in člove-
ških odnosov med njimi. In tu-
di na to se bomo spomnili, ko
se bomo spominjali svojih naj-
bližjih na dan mrtvih, prvega
novembra.

Poleg številnih drugih vzrokov so
prav gotovo tudi vojaške služnosti
tiste, ki naravnost ovirajo ekono-
mski in gospodarski razvoj naše po-
krajine. V tem smislu je prizadetih
več kot 130 občin naše pokrajine,
med njimi pa sta celotna Beneška
Slovenija in Kanalska dolina. Zato
ni nič čudnega, če so do tega spoz-
nanja prišle tudi same občine, pa
tudi dežela Furlanija-Juljska Kraji-
na je ob nedavnem obisku predse-
dnika vlade Alda Mora visokega go-
sta jasno in prepričljivo opozorila,
da bo treba v tem smislu nekaj sto-
riti.

Kakšno breme predstavljajo voja-
ške služnosti za našo pokrajino, še
posebej pa za slovensko manjšino
naše pokrajine?

Iz najnovejše študije na to temo
je razvidno, da je več kot 130 občin
v pokrajini prizadetih z vojaškimi
služnostmi, ali skoraj polovico ce-
lotnega ozemlja pokrajine.

Vojaške služnosti niso samo v
nasprotju z legitimnimi koristmi
lastnikov, temveč tudi z nacional-
nimi interesi celotne pokrajine in
dežele, še posebej z ozirom na nje-
no mednarodno lego, vlogo in mož-
nosti, ki se ji odpirajo v danih po-
gostih.

Če hočemo podrobneje govoriti
o omenjenih vojaških služnostih,
jih lahko na temelju veljavnih za-
konov in predpisov razdelimo na
tri vrste vojaških služnosti.

1. Služnosti na obmejnem podro-
čju. Tu je na splošnem vsa lastni-
na podrejena diskrecijski pravici
vojaških oblasti: izključno od njih
je odvisno dovoljenje za kakršno-
koli novo gradnjo, rušenje starih
poslopj in vse ostalo, ker v načelu
te služnosti počiva nespremenljivi-
nost in nedotakljivost obmejnih
področij in njihovega reliefa. Temu
tipu vojaških služnosti je podrejeno
celotno furlansko pogorje in tako
so ovirane koristi 37 občin s povr-
šino 2.182 kvadratnih kilometrov,
kar predstavlja 28 odstotkov celot-
ne površine pokrajine. Med občinami,
ki jih zadevajo tovrstne vojaške
služnosti sta tudi občini v Reziji
in Trbižu.

2. Vojaške služnosti na drugih
pomembnejših vojaških področjih.
Tudi tu so podobne, analogne ovire
kot pri prvi vrsti vojaških služno-
sti z istimi obveznostmi lastnikov,
da dobijo dovoljenja od vojaških
oblasti, vendar pa je omenjena ob-

veznost za pomembna dela omeje-
na. Omenjena, druga vrsta vojaških
služnosti zajema 24 občin s povr-
šino 939 kvadratnih kilometrov, kar
ustreza 21 odstotkom celotne povr-
šine naše pokrajine. Občine, ki jih
zadevajo zgoraj omenjene vojaške
služnosti so med drugimi tudi te-
le: Neme, Dreka, Fojda, Grmek,
Prapotno, Šentlenart, Špeter Slo-
venov, Sovodnje, Tipana, Tarcent,
Ahten, Brdo v Terski dolini, Sred-
nje in Tavorjana.

3. Vojaške služnosti posebne
razmejitve: te so najtežje breme,
saj prepuščajo zemljo, oziroma
lastnino popolnoma vojaštvu na vo-
ljo, brez kakršne koli odškodnine,
hkrati pa prepovedujejo sleherni

spremembo ozemlja, oziroma kon-
fugiracijo tal. Pri tem so še pose-
bej prizadeta obrežja rek kot Til-
menta, Bele, Idrijce, Nadiže in Soče
ter območje ob jugoslovansko-ita-
lijanski meji.

Te, najhujše vojaške služnosti,
zadevajo 68 občin v naši pokrajini,
zajemajo področje 302 kvadratna
kilometra, kar tvori 3,8 odstotka
pokrajinskega ozemlja.

Med občinami, ki so prizadete s
temi, tretjimi vojaškimi služnostmi,
so tudi občine Ahten, Čedad, Fojda,
Brdo, Naborjet-Ovčja vas, Prapotno,
Podbonesec, Rezija, Šentlenart
Špeter Slovenov, Tipana in Tavorja-
na.

In kakšno oviro pomenijo ome-

njene vojaške služnosti v gospo-
darskem in ekonomskem razvoju
omenjenih občin, pokrajine in de-
žele?

Predvsem onemogočajo zaseb-
nim in državnim družbam nakup
ozemlja za intenzivno, moderno
agrikulturo, kar bi omogočilo nagel
gospodarski, z njim pa tudi kulturni
dvig teh področij, ki ne samo, da
stagnirajo, temveč gospodarsko
propadajo in umirajo.

V celoti služnosti ovirajo razvoj
in napredek kmetijstva ter tistih
kmetijskih kultur, ki bi lahko uspe-
šno pripomogle k nadaljni gospo-
darski rasti omenjenih področij.
Služnosti tretje vrste pa onemogo-
(nadaljevanje na 3. strani)

Predsednik Aldo Moro v Furlaniji

Kratek obisk visokega gosta sprožil vrsto perečih vprašanj

Že lani, približno ob istem času,
je naša dežela doživela čast, da
jo je obiskal najvišji državni po-
glavar, naš predsednik republike
Giuseppe Saragat. In zdaj smo ime-
li podobno čast, ko je prišel k nam
na kratek, a vendar pomemben
obisk predsednik naše vlade Aldo
Moro.

Naša dežela, znana po svoji go-
stoljubnosti, je tudi to pot prisrč-
no in iskreno sprejela visokega go-
sta iz Rima. In kot je pokazala van-
polno zaupanje in razumevanje,
tako je tudi od njega upravičeno
pričakovala polno razumevanje in
pomoč za številne pereče proble-
me tako naše pokrajine, kot naše
dežele.

Zato so pokrajinski in deželni
predstavniki v Vidmu kmalu po
predsednikovem prihodu Moru raz-
ložili tri poglavitne probleme, ki
naj jih v Rimu rešijo čim prej. Ti
trije problemi bi bili lahko na krat-
ko naslednji: avtomobilska cesta,
protosinhrotron in vojaške služno-
sti.

Poleg tega so predsednika vlade
pristojni uradni najvišji predstavniki
seznanili tudi z ostalo problema-
tiko naše pokrajine in dežele, to je

s problematiko njenega nadaljnjega
gospodarskega in industrijskega
razvoja, saj je znano, da sodi prav
naša, videmska pokrajina med manj-
razvite pokrajine Italije. Tako je
predsednik vlade iz ust gostiteljev
zvedel za problem izseljevanja pre-
bivalstva hribovitih krajev, to je
predvsem Beneške Slovenije, ki
množično in stalno emigrira, kar
vsekakor ni niti v prid niti v korist
naše pokrajine. Predsednika vlade
so nadalje opozorili še posebej na
člen 50. pokrajinskega statuta, ki
predvideva še posebno finančno
pomoč za posamezne načrte za raz-
voj v naši deželi.

Še posebej pa so gostitelji opo-
zorili Aldo Mora na problem voja-
ških služnosti, ki v marsičem in v
glavnem ovirajo prav gospodarski
razvoj naše pokrajine, saj zadevajo
vojaške služnosti kar 130 občin v vi-
damski pokrajini.

Predsednik vlade se je med ob-
iskom v Vidmu s svoje strani zah-
valil svojim gostiteljem za vse, kar
so storili ob njegovem obisku,
hkrati pa je z zanimanjem sprejel
na znanje vse potrebe in pereče
probleme tako naše pokrajine kot
dežele.

Aldo Moro je med drugim izja-
vil, da je treba pravično pomagati
deželi Furlaniji-Juljski Krajin, kar
pomeni, da je treba pomagati tudi
pri njenem gospodarskem razvoju.
Poudaril je, da omenjeni problemi
niso samo lokalni problemi, temveč
problemi, ki v isti meri zadevajo
celotno državo. Pri tem je omenil
že nekatere korake, ki jih je bila
vlada storila, kot n. pr. avtonom-
nost dežele. Nadalje je odgovoril
na omenjene tri temeljne proble-
me, to je glede avtomobilske ceste
Videm-Trbiž, za katero je obljubil
vso podporo in naklonjenost cen-
tralne vlade v Rimu. Glede proto-
sinhrotrona v Doberdolu pa je Mo-
ro izjavil, da gre tu za mednarodno
izbiro lokacije in prav tako oblju-
bil vso pomoč svoje vlade. O voja-
ških služnostih pa je Moro dejal,
da je v teku objektivno preučevanje
tega problema, ki ga je treba reše-
vati tako, da ne bosta prizadeta ni-
ti gospodarstvo prizadetih krajev
niti vojaška varnost države.

Na začetku smo že omeni-
li, da sovpada obisk predse-
dnika vlade Alda Mora z lan-
skoletnim obiskom predse-
dnika Saragata v naših krajih.
Pri tem še nismo pozabili na
pismo, ki smo ga vsi Slove-
ci, živeči v Italiji, izročili ta-
krat predsedniku republike in
v njem zahtevali dosledno
izvajanje in spoštovanje naše
ustave glede pravic manjšin
do jezika, šol in svoje kul-
ture. Žal moramo na tem me-
stu ugotoviti, da na pismo, ki
smo ga izročili pred letom dni
predsedniku republike, še do
danes nismo prejeli nikakrš-
nega odgovora.

Zato mislimo, da bi ne bilo morda
napak, če bi v kratkem spet pripra-
vili odprto pismo, v njem ponovili
svoje zahteve in pravice, kajti res
je čudno, da v celem letu ni bilo
časa za odgovor. Morda pa bo zato
drugo pismo uspešnejše. Kdo ve.
Lahko samo upamo. Upamo, da bo
do izpolnitve prav tako obljube, ki
jih je dal našemu prebivalstvu v
Vidmu predsednik vlade Aldo Moro.

Tisočera množica je prisrčno sprejela predsednika vlade Alda Mora, ko je obiskal Videm in druge kraje naše pokrajine. Visokemu gostu so politični predstavniki Furlanije obrazložili poglavitne probleme in ga prosili, naj posreduje, da jih v Rimu rešijo čim prej. Aldo Moro je obljubil vso svojo pomoč in zato upamo, da se bo kmalu kaj spremenilo na bolje

Problemi in turistične perspektive Kanalske doline

Trbiž: most med evropskim Zahodom in Vzhodom - Na zborovanju turističnih predstavnikov Kanalske doline sprejeli važne sklepe - Vsestranska pomoč dežele

V kino dvorani «Cristallo» v Trbižu je bilo preteklo nedeljo zborovanje turističnih predstavnikov Kanalske doline, ki se ga je udeležilo tudi večje število gospodarstvenikov operaterjev tega področja. Na zborovanju so obravnavali važno temo turističnih problemov in razvojnih možnosti za turizem v Kanalski dolini. Prisoten je bil tudi dr. Giacometti, podpredsednik deželne uprave. Prisoten je bil nadalje tudi župan iz Naborjete, katera občina se vedno bolj turistično navezuje na Trbiž ter ima njen turizem velike razvojne možnosti z izkoriščanjem žvepljenih vrelcev za zdravilne kopeli.

Trbiški župan dr. Di Gallo je pojasnil namen tega zborovanja, ki je v zvezi s petletnim deželnim razvojnim načrtom. Poudaril je, da so občinske uprave Kanalske doline zavzele nasproti temu načrtu precej kritično stališče, ker predstavljajo precejšnjo pomanjkljivost kar se tiče turizma na tem področju. Deželni upravi so s tem v zvezi že predložili spomenico s pripombami in to spomenico nameravajo še dopolniti s posebnim dokumentom, v katerem bo govora o gospodarsko-turističnem razvoju celotnega področja Kanalske doline. Poudaril je tudi važnost Trbiža in Kanalske doline kot mostu med evropskim Zahodom in Vzhodom. Predsednik turistične ustanove iz Trbiža prof. Sano je med drugim poudaril potrebo večjega sodelovanja, domačega prebivalstva zlasti gospodarskih operaterjev, s to ustanovo ter navedel nekaj načrtov za bodoči razvoj turizma in športa. V tem okviru je napovedal predolimpijsko tekmovanje v smuku v sredini prihodnjega januarja z udeležbo znanih mednarodnih smučarjev ter odkup teniškega igrišča in drsališča. Podžupan in odbornik za šport iz Trbiža Rosenwirth je predlagal realizacijo snežne olimpiade, ki naj bi jo organizirali na področju Trbiža ob sodelovanju treh sosednjih pokrajin.

Končno je spregovoril še dr.

Giacometti, ki je s številnimi drugimi podatki obrazložil program deželne uprave za turistični sektor, s posebnim ozirom na Kanalsko in Dolino reke Bele. Pomoč deželne uprave gre od gostišč v dolini do gorskih zavetišč v planinah, ter skuša predvsem valorizirati in izboljšati že obstoječe naprave. Dejal je tudi, da bo deželna uprava uredila državno cesto št. 13, izvedla avto cesto Videm - Trbiž in povečala mejni prehod pri Kokovem. Vzporedno s temi deli bodo morali v Kokovem okrepiti in izboljšati tudi carinsko in drugo službo, vendar je moral priznati, da sedaj še ni nobenega konkretnega načrta za tako izvedbo v celoti. Zaključil je, da bo deželna uprava dala glede turističnih naprav prednost tistim področjem, ki imajo v tem oziru dobre razvojne izglede. Na takih področjih bo široko podprla nove pobude, ker se zaveda važnosti turizma za razvoj gospodarstva, kar velja tudi za Trbiž in Kanalsko dolino na splošno.

Iz pod Matajurja

Za gradnjo žičnice na Matajur

Zvedelo se je, da je Cai (Club alpino italiano) iz Čedadu naročil tele dni na Južnem Tirolskem precej materiala za gradnjo žičnice, ki bo vozila na vrh Matajurja. Do tega sklepa je prišlo na nekem sestanku, ki so ga imeli zastopniki družbe, ki so jo ustanovili, da bo realizirala to iniciativa. Za gradnjo žičnice na Matajur je dala svoj prispevek dežela, nekaj pa so nabrali v Nadiški dolini in Čedadu z nabiralno akcijo.

Prispevek za popravilo šole

Svoj čas je naša občina zaprosila za državno pomoč, s katero bi uredila šolske prostore v Sovodnjah. Te dni je ministrstvo za šolstvo ugodno rešilo prošnjo in nakazalo v to svrhu dva milijona in tristo tisoč lir. Z deli bodo pričeli v kratkem.

IZ NADISKE DOLINE

Mali obmejni promet še vedno narašča

Mali obmejni promet med Benško Slovenijo in sosednimi kraji v Sloveniji stalno narašča. Meseca septembra so zabeležili samo v Štupci kar 89.805 prehodov s potnimi listi in sicer 43.368 italijanskih državljanov in 37.528 jugoslovanskih, tujih državljanov pa je prekoračilo mejo 7.909.

Tudi preko Učje, kjer je sedaj obmejni prehod prve kategorije, je bilo dosti prehodov in sicer 2.886 italijanskih državljanov in 479 tujih.

V istem času je avtobus, ki vozi in Čedadu v Tolmin, prepeljal 2.317 potnikov, v obratno smer pa je z jugoslovanskim avtobusom šlo preko meje 2.509 potnikov.

Skozi ostale obmejne prehode pa je bilo tako-le gibanje: skozi Most na Nadiži v tipanski občini

je bilo 419 prehodov, skozi most Mišček 692, skozi most Klinec 312, skozi Polavo pri Čepleskih 738, skozi Robedišče 466, skozi Solarje pri Dreki 506, skozi Telefiko pa je bilo 28 prehodov.

Uredili bodo več pokopališč

Podboneški občinski svet je na svojem zadnjem zasedanju sklenil, da bo dal razširiti in urediti pokopališča in sicer v Roncu, Mersinu in v Erbeču. Vsa ta dela bodo stala okoli 17 milijonov lir. Dežela bo prispevala k tem stroškom 11 milijonov in 900 tisoč lir, ostalih 5 milijonov in 900 tisoč lir si bo pa občina sposodila pri «Cassa Depositi e Prestiti».

Za vodovod v Podvršiču

Deželno odborništvu za kmetijstvo je te dni sklenilo, da se na-kaže podboneški občini 14 mili-

jonov lir prispevka za gradnjo vodovoda v Podvršiču. Te novice so bili ljudje zelo veseli, ker jim potem, ko bo napravljeno to delo, ne bo več primanjkovalo vode v sušnih mesecih, kot se je to sedaj vsako leto dogajalo.

Nesreča ne počiva

Hudo se je ponesrečil, ko je nesel na hrbtu butaro drv, 40 letni Ermano Cernoia iz Krasa. Spodrsnilo mu je na strmi poti in je obležal pod težkim bremenom. Pri padcu je dobil poškodbe po glavi in so ga morali prepeljati v čedadsko bolnico.

SV. PETER

Po 31 letih zopet v rodni vasi

Z velikim veseljem smo sprejeli v našo sredo Umberta Koređiča iz Špetra, ki se je še pred 31 leti izselil v Rašo (Istra), kjer je bil celih 23 let zaposlen kot rudar v tamkajšnjih premogovih rudnikih. Izselil se je tja s svojo družino še leta 1936. Sedaj je že sedem let v pokoju.

Želimo mu, da bi se dobro počutil med svojimi vaščani in da bi se kmalu povrnil, čeprav samo za malo časa, v svoj rodni kraj.

Deželni prispevek za športno igrišče

Špeterska občina je pretekli teden prejela sporočilo, da je dežela nakazala tri milijone in 900 tisoč lir prispevka, to je 90% na celotne stroške, za ureditev športnega igrišča, katerega bodo tudi ogradili.

V iste namene je dežela nakazala tudi tavorjanski občini dva milijona in pol.

BODBONESEC

Poroka

V nedeljo, dne 15. oktobra sta se poročila v Kosci Silvana Vogrič z Gorenje Kosce in Sergio Gubana iz Laz pri Podbonescu. Mlademu paru želimo mnogo sreče in veselja v skupnem življenju.

ČEDAD

Demografsko gibanje

Meseca septembra je bilo v čedadski občini tako-le demografsko gibanje: rodilo se je 17 otrok, umrlo je 20 oseb, bilo je 18 porok, v občino se je priselilo 32 oseb, izselilo se jih je pa 43. Dne 30. septembra je tako čedadaska občina štela 10.767 prebivalcev.

SV. LENART

Prometna nesreča

Na razpotju «Barbetta» v Čedadu je prišlo pred dnevi do prometne nesreče, ki bi lahko imela hude posledice. Da bi se ne zaletela dva avtomobila, je eden zapeljal iz ceste in se prevrnil. Pri padcu se je 28 letni Eugenio Predan zelo udaril v glavo in se bo moral zdraviti najmanj dva tedna, dočim je njegov vaščan 24 letni Rudi Menon, ki je bil z njim v avtomobilu, ostal nepoškodovan.

Fojda

Deželni prispevek za cesto

Ministrstvo za javna dela je dodelilo naši občini 2 milijona in 240 tisoč lir prispevka na celotne stroške 3 milijone, ki jih predvidevajo za ureditev ceste, ki veže vas Čampej z zaselom «Canale Basso». To cesto bodo potem, ko bo razširjena in urejena, tudi vso asfaltirali.

Nov občinski tajnik

Naš občinski tajnik, geometer Argeo Zappetti, je bil premeščen v občino Pavia pri Vidmu, na njegovo mesto pa bo prišel g. Giovanni Masotti, ki je do sedaj služboval v Camino al Tagliamento.

IZPOD KOLOVRATA

Iz občinske seje v Grmeku

Na zadnjem zasedanju občinskega sveta, ki se je vršilo pretekli teden, so med drugim tudi sklenili, da bo občina vzela 15 milijonov lir posojila, da bo zgradila kanalizacijo. Vzela bo nekaj posojila tudi za gradnjo ceste, ki bo povezovala Arbido s Slapovikom. Ob koncu zasedanja pa so še razpravljali o deželni pomoči dijakom, ki obiskujejo državno strokovno ali višjo srednjo šolo v Špetru ali Čedadu.

Deželni prispevek za šport

Pred nedavnim je dežela dodelila grmeški občini en milijon in 300 tisoč lir prispevka k stroškom za gradnjo novega športnega igrišča (za odbojko in basket) v Lesah. Mladina komaj pričakuje, da bo prišlo do te realizacije, ker se bo tako mogla športno udeležiti v svoji vasi.

Zaprl so obmejni blok Skale

Dne 18. t.m. so za letošnje leto zaprl sezonski blok v Skalah, katerega so se posluževali obmejni kmetje, da so obdelovali svoja polja, ki leže onkraj meje. Ponovno ga bodo odprli prihodnjo pomlad.

Nov občinski tajnik v Dreki

S prefekturnim odlokom je bil dreški občinski tajnik dr. Oreste Spina premeščen v občino Poceña. Za tajnika v občini Dreka je bil sedaj imenovan dr. Goffredo Valentino, v občini Grmek pa dr. Tullia Cattich, ki je do sedaj službovala v Trstu.

Padel je s senika in si zlomil rebra

Pretekli teden so morali peljati v čedadsko bolnico 45 letnega Ed-

varda Čičigoja iz Trinkov, ker je v seniku tako nesrečno stopil, da mu je spodletelo in je padel skoraj 4 metre globoko. Pri padcu si je zlomil več reber in dobil tudi možganski pretres. Ozdravil bo v enem mesecu.

Umrli zaradi tetanusa

Dne 20. oktobra je umrl v videmski bolnici 55 letni Anton Čičigoj, rojen na Lazih pri Dreki, a stanujoč z družino v Villanovi. Rajnki «Šjor», tako so ga klicali vaščani, je bil zelo poznan mož in povsod spoštovan in priljubljen. Umrli je zaradi tetanusa. K zadnjemu počitku v Villanovi ga je spremlilo veliko število domačinov, ki živijo v Furlaniji.

Ahten

Smrtna prometna nesreča

Vso okolico je zelo pretresla žalostna vest, da se je smrtno ponesrečil z motorjem 21 letni Robert Rocco iz Rekluze. Mladi fant, ki je uspešno končal svoje študije in se je pred kratkim vrnil od vojakov, se je peljal z nekim svojim vaščanom z motorjem v Malino. Ko sta se pozno ponoči vračala proti domu, je Rocco zavozil iz ceste in padel kakih 10 metrov globoko v prepad in tam našel smrt, ker mu je počila lobanja, njegov vaščan pa si je zlomil nogo in dobil še več drugih poškodb.

Robert Rocco je bil zelo priljubljen v svoji vasi in okolici, ker je bil dober in pošten mladenič, zato ga bodo vsi ohranili v lepem spominu.

IZ TERSKE DOLINE

Ukradli so 400 kg postrvi

Pretekli teden je nekdo ukradel Vigiu Lendarju iz Njivice več kot 1000 postrvi, ki so vagale okoli 400 kilogramov. Lendaro ima namreč svoj ribnik, v katerega je napeljal vodo iz Tera in tam goji postrvi in jih potem prodaja. Tatvino je takoj prijavil karabinjerjem, ki sedaj raziskujejo, kako je moglo vse naenkrat izginiti toliko rib.

Gradnja novih hiš za številne družine

«Zveza številnih družin» s sedežem v Rimu je te dni ustanovila v Čenti konzorcij «Edilfamiglia», ki ima namen, da zgradi stanovanja za številne družine, ki imajo po več kot pet otrok. Stanovanja bodo imela najmanj štiri sobe in pritlikline in jih bodo zgradili z državnimi fondy.

Zainteresirani lahko vložijo prošnjo, h kateri je treba priložiti družinski list in izjavo o nepremični imovini. Prošnjo je treba vložiti tekom 31. decembra 1967.

Državna pomoč za javna dela

Na občino je prišlo tele dni sporočilo, da je notranje ministrstvo dodelilo pet milijonov lir prispevka za izvedbo nekaterih javnih del. V kratkem bodo zato napeljali nov vodovod v Zavrhu in postavili javni telefon v Sedliščih, kjer ga še nimajo.

Žena iz Sedigle se je zastrupila z mesom

Vse je zelo užalostila vest, da je umrla v videmski bolnici 40 letna Marija Treppo iz Sedigle, a sedaj stanujoča v Vidmu. Žena je večerjela konzervirano meso v škatli in

kmalu nato se je počutila zelo slabo. Tokoj je poklicala k sebi sestro, ki je kaj kmalu ugotovila vzrok njene slabosti. Prepeljala jo je v bolnico, kjer so ji izprali želodec in izjavili, da bo ozdravila v desetih dneh. Njeno stanje se je pa na žalost kmalu poslabšalo in Treppo je morala umreti zaradi zastrupitve.

IZ IDRIJSKE DOLINE

Goljufi na delu

Pretekli teden so hodili po naši dolini neki tuji moški, ki so se izdajali za uslužbence ENEL in razlagali ljudem, da jim bodo ojačili električno luč. «Za to delo je treba plačati vsaj nekaj v naprej» so jih prepričevali in ljudje so res plačevali od dva do tri tisoč lir.

To je prišlo seveda na uho ENEL, ki ni poslala svojih uslužbencev, da bi terjali od ljudi denar in je zadevo prijavila takoj karabinjerjem. Goljufi so obiskali Ibano, Prapotno in tudi nekatere vasi v tavorjanski občini. Za njimi je izginila vsaka sled.

TAVORJANA

Peroka

Pretekli teden se je poročila naša vaščanka Marija Milocco, ki je občinska svetovalka v naši občini in upravnik zadružne trgovine. Poročila je vaščana Gerarda Pascolo, ki je po poklicu kamnosek. Novoporočencema želijo prijatelji in znanci mnogo uspeha in zadovoljstva na njuni skupni življenjski poti.

Mednarodna turistična valuta "tourunit,"

Že od 1. maja naprej izdajajo avto moto zveze in touring-klubi ki so priključeni Mednarodni turistični zvezi (Alliance Internationale de Tourisme — AIT) novo mednarodno obračunsko valuto v obliki posebnih bonov, imenovanih tourunit. Namen te nove obračunske oblike valute v mednarodnem turističnem prometu je, da se razširi potovalna sezona in olajša potovanje predvsem motoriziranim turistom izven glavne sezone.

S temi boni mamreč v času izven glavne sezone lahko plačajo zajtrk, večerjo in nočnino skupaj s postrežnino in taksami v okroglo 800 hotelih, katerih število pa se še naprej zvišuje. Uprava teh hotelov, ki jih je izbrala Mednarodna turistična zveza glede na njihovo priznano kakovost postrežbe in dober sloves, so se s pogodbo zavezale, da predvidenih cen za svoje storitve ne bodo označevale v svoji nacionalni valuti, temveč v obračunskih enotah tourunit. Te cene so stalne in jih hoteli ne smejo določati v razponih. S tem pa je hkrati odstranjena tudi negotovost glede dejanskih cen za ustrezne storitve.

Polovica omenjenih hotelov zahteva 5 do 10 obračunskih enot tourunit za sobo s tekočo vodo. Če pa gost zahteva sobo s kopalnico ali prho, pa je v dobrih dveh tretjinah zadevnih hotelov cena za tako sobo največ 15 obračunskih enot tourunit. Turist, ki kupi bone tourunit, prejme hkrati tudi ustrezna navodila, v katerih je natančno navedeno, koliko obračunskih enot tourunit je treba, vplačati v posameznem hotelu, prav tako pa je v teh navodilih navedeno tudi tisti čas glavne sezone, ko ugodne cene na podlagi turističnih obračunskih bonov ne veljajo. Zaradi boljše orientacije naj še navedemo, da prodaja n. pr. švicarski touring-klub bone tourunit po ceni 2.30 švicarskih frankov.

Obračunske enote tourunit so dejansko hotelski boni, ki pa imajo iste prednosti kot prava mednarodna valuta. Turistu torej ni treba plačati n. pr. v šilingih, lirah, dinarjih itd. in mu tudi ni treba menjati svojega nacionalnega denarja v tuji valuto. Prav tako pa dajejo taki boni možnost najlažje primerjave hotelskih cen v posameznih državah.

Izvajanje opisanega plačilnega sistema je bilo zelo olajšano s posebnim sporazumom z Mednarodno turistično zvezo in Mednarodnim združenjem hotelirstva (Association International de l'Hotelierie — AIH). Tako sodelovanje med Mednarodno turistično zvezo, ki zajema nad 25 milijonov potrošnikov, in zastopniki hotelirstva vsekakor pomeni prav izredno novost na področju mednarodnih gospodarskih stikov. Med-

narodno združenje službenih tiskoprometnih organizacij (Uioto) in mednarodni biro za socialni turizem (BITS) sta z velikim razumevanjem pozdravila navedeni način pospeševanja mednarodnega turizma, ki hkrati omogoča bolj ustrezno sezonsko razporeditev usmeritev turizma. Že samo zamisel o izdajanju posebne med-

narodne valute v obliki hotelskih bonov je naletela v mednarodnih turističnih krogih na veliko odobravanje, saj omogoča predvsem motoriziranemu turizmu, ki se iz leta v leto vse bolj širi, velike ugodnosti, zlasti glede zanesljivega planiranja potovanja v zvezi s proračunskimi izdatki števila turističnih interesentov.

Pravilna molža

Mleko se tvori v grozdatih žlezah-jagodicah ali alveolah iz snovi, ki pridejo po krvi v vime. Alveole imajo podolgovato, hruškam podobno obliko, so pa zelo majhne. Celotno število alveol v vimenu znaša nekake dve milijardi. Dobre molznice jih imajo več, slabe manj. Vsaka Alveola je obdana s krvnimi žilicami dovodnicami in odvodnicami, ki donašajo snovi, iz katerih se tvori mleko, odnašajo pa odpadline. Te žilice se združujejo z veliko žilo dovodnico in odvodnico, ki se vidi v vampu že od zunaj. Notranja stena alveol je obdana z malimi celicami, ki predelujejo sestavine krvi v mleko.

Nastalo mleko se zbira v notranjosti mehurčka in steče po fini cevčici v večjo, te se združijo v glavno cevko, ki vodi v zbirališče ali cisterno. Ta pa se zožuje v seskov kanalček, ki ga zapira mala mišica, sfinkter imenovana.

Vime drži dva do tri litre mleka. Ker ga namolzem pri dobrih kravah pri vsakem obroku okrog 6 do 8 litrov, je to znamenje, da se tvori mleko v glavnem med molžo. Zato moramo molzti krepko in nepretrgoma.

Dobre molznice imajo veliko in mehko vime, ki je pred molžo napeto, po molži pa ohlapne. Če tako vime potipljemo, se čuti pod prsti zrnato; v njem so namreč dobro razvite mlečne žleze, ki predstavljajo velik in izvrsten aparat za proizvodnjo mleka. V mesnatem in mastnem vimenu je premalo prostora za mlečne žleze.

Mastno in mesnato vime po molži le malo ohlapne in je skoro zanesljivo znamenje slabe mlečnosti. Mleko pridobivamo z molžo. Naše gospodinje molzejo navadno z rokami, v velikih obratih pa molzejo tudi s stroji.

Prav molzemo, če posnemamo sesanje teleta, ki seskov ne vleče, ampak iz njih mleko le stiska. Najboljši način je švicarski način

molže, kjer molzejo s celo roko. S palcem in sesalcem primemo sesek zgoraj, da mleko ne more nazaj v vime, z ostalimi prsti pa ga krepko iztisnemo. Najprej izmolzemo prva dva, nato pa še zadnja dva. Poslednje izmolzemo s krepkim posegom navzgor z obema rokama še vsak sesek posebej, da ne ostane nobena kapljica mleka v vimenu. Če molzemo površno, oslabi delovanje žlez. Mlečnost se zmanjša; zaostalo mleko pa povzroči tudi obolenje vimena. Dokazano je tudi, da so zadnji curki mleka najbolj mastni. Kdor slabo molze, pokvari lahko najboljšo molznico, oškoduje pa se tudi gospodarsko, ker dobi malo mleka in še to slabe vrste.

Pred molžo oskrbimo, da je hlev svažen. Krmljenje, nastiljanje ali krtačenje živine med molžo ni umestno. S tem živali vznemirjamo in naprašimo mleko. Preden sedemo k živini, ji umijemo z mlačno vodo vime in ga obrišemo s snažno krpo. Ko vime obrišemo, obrišemo tudi okolico vimena, da se nam ne natrosi med molžo prah in dlaka v mleko. Molzemo sede, da opravimo delo hitro in dobro. Neposredno pred molžo vime z roko podražimo, da krava mleko pripusti. Prve curke mleka pomolzemo v posebno posodo, ker je navadno polno bakterij in nesnage. Nikoli pa ne storimo tega v steljo, ker s tem število bakterij v hlevu še pomnožimo.

Vizumi na propustnicah odpravljeni

Na Reki se je pretekli teden zaključilo trinajsto zasedanje jugoslovansko-italijanskega mešanega odbora, ki skrbi za izvajanje videmskega sporazuma. Člani odbora so med drugim sprejeli sklep o ukinitvi vizumov na propustnice. Kot znano, so bili pred nedavnim že odpravljeni vizumi na potne liste. Na zasedanju so nadalje sklenili vzpostaviti nekaj novih avtobusnih zvez med mejnima področjema, dotaknili so se pa tudi drugih vprašanj, ki so v zvezi s prizadevanji, da se čimbolj olajša in pospeši maloobmejni promet v okviru videmskega sporazuma.

VIDEM

Generalni konzul SFRJ obiskal videmsko pokrajino

Pretekli teden je generalni konzul SFRJ v Trstu inž. Marjan Tepina obiskal videmsko pokrajino. Bil je na vljudnostnem obisku pri videmskem prefektu dr. Tomasu Bevinu, nato pa ga je sprejel predsednik pokrajinske uprave prof. Luigi Burtulo. Bil je tudi na vljudnostnem obisku pri videmskem županu prof. Brunu Cadettu.

VAŽNO ZA EMIGRANTE

Vprašanje pokojnin ekonomskih emigrantov je treba čim prej rešiti

Vprašanje pokojnin naših ekonomskih emigrantov je vsekakor malce zapleten problem, ker sodi v sklop mednarodnih, oziroma boljše, meddržavnih problemov. To je razvidno tudi iz interpelacije nekoga poslanca v rimskem parlamentu, ki je vprašal naše zunanje ministrstvo, kako so praktično urejene zadeve v zvezi z pokojninami naših emigrantov v tujini, predvsem, kakor za invalidske upokojitve kot posledice obolenosti na delu. Nato je omenjeni poslanec navedel konkreten primer nekakega našega rudarja v Belgiji, ki je bil poklicno zbolel za silikozo in postal tako 40% invalid, a še doslej ni urejena njegova pokojnina.

Poslancu je odgovoril državni podsekretar Oliva, ki je najprej izjavil, da zunanje ministrstvo zelo pozorno zasleduje in preučuje probleme v zvezi z našimi delavci v tujini, vendar pa pri vsem tem nastaja splet problemov, ki izvira predvsem iz različnih socialnih in zavarovalnih zakonodaj posameznih dežel. Podsekretar Oliva je predvsem poudaril, da nastaja največ težav pri urejevanju teh problemov prav pri usklajevanju in praktični aplikaciji italijanskega socialno-varstvenega sistema s tujimi sistemi, ki so odvisni in zakonjeni pač pod različnimi pogoji, navadami in potrebami.

Oliva je v nadaljevanju svojega odgovora zagotovil, da italijansko zunanje ministrstvo z vsemi silami in naglico stremi posredovati v takšnih primerih, predvsem kadar gre za predčasne upokojitve na tujem zaradi profesionalnih obolenj, nesreč pri delu in podobno. Za primer je, na primer, prav ob tem

primeru navedel, da je Belgija sprejela zakon o fondu za poklicne bolezni šele 1963. leta, ki pa mora še zdaj prav zato reševati vrsto prav takšnih vprašanj.

Ob koncu je državni podsekretar še enkrat zagotovil poslancu, da bo zunanje ministrstvo storilo vse, da bi se ta in podobni primeri reševali čim prej in v skladu z našimi in tujimi predpisi socialno-zavarovalnega sistema.

Mirko Roš:

GROB BREZ IMENA

Moj sinek šel je v partizane in nikdar več se vrnil ni. Osamljena za njim tugujem vse dolge dneve in noči.

Težko mi je, betežni starki. Saj bil je on edinec moj! V ljubezni zvesti materini je tiha misel nanj z menoj.

Ne vem, kje sinek zdaj počiva, kje daleč proč svoj grob ima. Na kamnu, ki mu grob pokriva, imena ni nobenega.

Iskala sem ga dolga leta in mnogo videla grobov, ki matere smo jih odkrile. A brez imen je njihov krov.

Povsod nagrobnik, črke zlate: — Tu partizan — junak leži. Življenje dal je, da živimo svobodni, srečni v miru mi. —

Ne vem, kateri tvoj je grobec. Le ptič drobi tam v sončni dan: »Počivaj mirno in spokojno, ti hrabri, mladi partizan!«

Ugodnosti zelenega načrta za kmečko prebivalstvo

Državni zakon št. 910 z dne 27. oktobra 1966, ki je znan kot drugi zeleni načrt in velja za dobo od 1966 do 1970, prinaša številne ugodnosti za kmečko prebivalstvo.

Oglejmo si samo ugodnosti za kmečke hiše. Do 40% prispevka na priznane stroške lahko dobi, kdor si gradi novo hišo ali jo samo poveča ali popravi. Teh ugodnosti so deležni tudi vsi dodatni prostori in potrebne naprave kot so shrambe, kleti, kopalnice, stranišča itd. Isti prispevek je namenjen tudi za hleve, senike in lope za spravlanje strojev in orodja. V goratih predelih

lahko prispevek doseže tudi 50%.

Kdor je najel posojilo za zboljšanje kmetije kot predvideva zakon št. 1760 iz leta 1928, lahko dobi prispevek za delno plačevanje obresti.

Za vsa dela, ki so lahko deležna prispevka, je treba najprej vložiti prošnjo na kmetijsko nadzorništvo (Ispettorato dell'Agricoltura) in prejeti pritrdilen odgovor. Za dela, ki so opravljena brez predhodnega dovoljenja kmetijskega nadzorništva ni mogoče dobiti nobenega prispevka.

Kupite najsolidnejše slovensko pohištvo, ki ga izdelujejo najbolj vešč mizarji iz svetovno renomiranega lesa. Projektirali so ga najbolj znani italijanski arhitekti.

Dobite ga po konkurenčnih cenah v

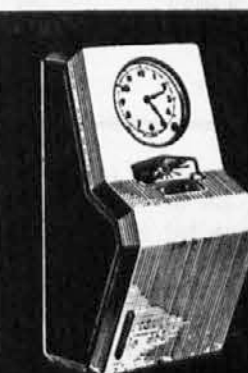
TRGOVINI

«MEBLO»

KIDRIČEVA V NOVI GORICI

Kupcem s področja Furlanije - Julijske Benečije dostavimo že ocarinjeno pohištvo na dom in ga montiramo.

CENA IN KVALITETA BREZ PRIMERE v trgovini «MEBLO» v NOVI GORICI

vaš čas pridobi VSO svojo vrednost!

sodardudine

UDINE Via Chiavari 4 Tel. 0431 2 3

NADALJUJE IZ PRVE STRANI

Predsednik Aldo Moro v Furlaniji

čajo lastnikom nabavo kreditov in drugačne pomoči.

Omenjene služnosti so tudi največja ovira za nadaljni in hitri razvoj industrializacije na našem področju. Tako je moral, na primer, »Rotacijski sklad« prav zavoljo vseh teh ovir in dovoljenj zavrniti vrsto prošenj in pobud za industrijsko gradnjo na našem področju, ker so bili pogoji prav zavoljo vojaških služnosti takšni, da niso zagotavljali nobenih možnosti in garancij za tovrstne naložbe.

In končno je tukaj še turizem, ki bi se lahko sprilo lepota naših dolin in gora neverjetno razvil, pa ga prav vojaške služnosti v temelju ovirajo, saj v nekem smislu preprečujejo gradnjo novih turističnih objektov, kot hotelov, žičnic in podobnega. Kajti pot do dovoljenja za tovrstne gradnje je dolga, zapletena in mnogokrat brez haska.

ko torej jasno vidimo, da so prav vojaške služnosti v nekem smislu ena najresnejših ovir za nadaljno gospodarsko in ekonomsko rast naše pokrajine, še posebej pa onih 130 občin naše pokrajine, ki bi se lahko neprimerno lažje in hitreje razvijale in rastle, če bi bilo vojaške služnosti omiljene ali pa celo ukinjene.

V tem smislu se tudi mi pridružujemo vsem tistim političnim činiteljem v deželi, ki terjajo revizijo vojaških služnosti pri nas, saj je končno tudi v interesu pokrajine in dežele, da se le-ta ob splošnem italijanskem gospodarskem dvigu razvija dalje, kajti le tako bomo lahko rešili bolečo rano naše ekonomske emigracije, propadanje naših vasi in krajev ter v resnici poskrbeli za dvig življenjskega standarda, za katerega temelj in osnovo imamo tako na naših tleh kot v naših ljudeh.

za naše mlade bralce

Mlečna kaša

Lačna muca

Ko sem bil še majhen, so bili slabi časi. Nekateri so se mastili z vsemi dobrotami, siromaki pa še krompirja nismo imeli. Ali na svetu je vedno tako, da se najdejo dobri ljudje.

Mati je večkrat poprosila graščaka, da bi nam dal kak liter mleka, pa jo je po navadi nagnal z besedami, da ga še zase nima. In ko se nam je zatem znova enkrat zahotelo kaše, a je mama potarnala, da ni mleka, sem ji rekel, da bom šel jaz po mleko na grad.

«Ti bi šel? Da bi te obrcal? Ne, kar tiho bodi!» je rekla mati.

«Mama, a jaz bi tako rad jedel mlečno kašo!» sem silil v njo in jo prijel za roko.

«Ne bodi posiljen», me je jezno zavrnila, sam dobro veš, kako je...

«A jaz bom pokleknil...»

«Kaj?» Mati me je osuplo pogledala in jezno zapovedala: «Nikamor ne boš šel!».

«Zakaj si huda, mama?» sem jo vprašal.

«Ne jaz in ne moji otroci ne bodo hodili po kolenih za litrom mleka, pa če bi morali pocrkati, ne, nikoli!» je rekla mati in me nagnala v hosto po suhljad.

A ko sem pogledal skozi kuhinjsko okno, sem videl, da si briše solze. Strašno se mi je zasmilila.

Iz omare v veži sem vzel skrivaj litrsko steklenico in stekel skozi goščo, kolikor mi je duša dala. V četrte ure sem bil v gradu. Potem sem oprezal okoli zidovja kakor maček, ki čaka, kdaj bo zamigala miš v visoki travi. Kmalu sem zagledal trebuhan in zatem celega graščaka. Brez pomisleka sem treščil predenj in poprosil:

«Milostljivi gospod, vsi skupaj vas lepo prosimo za liter mleka. Mati je rekla, da vam ga bo plačala...».

To zadnje sem si izmislil.

Graščak me je nekaj časa gledal, potem pa me je nagnal.

«Kaj vraga se valjaš po tleh, frkolin! Takih ljudi ni dosti pri- da...!».

«Milostljivi gospod, samo en liter nam dajte! Mlečno kašo bi radi jedli!» Nisem mogel verjeti, da ne bom nič opravil.

A graščak je rekel: «Plačajte prej, kar ste dolžni!» se obrnil in odšel.

Skoro bi zajokal, a sem raje stisnil zobe, tako sem se stogotil, nato pa sem se spomnil na graščako-

vega kravarja Luka in že sem jo ubral po cesti, da se je kar pokadilo za mano.

Luka me je zagledal z litrom in me takole ogovoril:

«Karlek, kaj pa ti špičiš? Si prišel po vino? Veš, prodajam samo belega... Hahaha!».

Ali gledal sem ga tako žalostno, da sem se mu zasmilil in da se je nehal smejati. Povedal sem mu, po kaj sem prišel in kako sem opravil pri grofu. Luka je izpljunil čik in začel preklinjati.

«Prekleti graščaki! Čisto po njihovem je to, čisto po graščinsko...». Zamrmral je, zatem pa me je potihlo vprašal: Pa boš tiho?».

«Stric Luka, še vprašate...?» sem rekel in vzdihnil.

«Tudi mami povej, naj bo tiho!».

Obljubil sem vse, oči pa so se mi kar zablistale. Luka je vzel liter in odšel nekam med kravami, ki so bolj prežvekovala, kakor se pasle. In že se je vrnil s polno steklenico! Potisnil mi jo je v roke, mi pokazal proti gozdu in rekel:

«Tod jo mahni, čim dalje od gradu. Mami pa le povej, da še lahko prideš».

Dobre četrte ure in bil sem doma.

«Mama, pogledj, kaj imam!».

«Ti presneti!», je rekla, ko je zagledala mleko, «pa si ga le navil».

«Saj mi ga ni dal graščak».

«Kdo pa?».

«Revež je kakor mi».

Samo gledala me je, nič ni vedela, kaj naj reče.

«Luka!» sem povedal in ji rekel, da mora biti tiho.

Rekla je, da ve to sama in da je prav, da reveži držimo skupaj; a da ji še vedno ne gre v glavo, kako sem si zmisli in šel k Luku. Zdaj sem ji vse povedal, da sem bil pri graščaku in kako sem opravil; mater pa je užalilo, da sem pokleknil pred grofa ter je rekla, da bodo prišli tudi drugačni časi, takšni, ko bodo tudi siromaki rekli svoje. O Luku pa je rekla, da je dobra duša.

«O, ko bi bili vsi taki!» je vzdihnila.

Bil je tako lep večer, da se ga še danes spominjam. Mati je kuhala kašo in krompir v oblicah. Zofka, ki je prišla medtem iz šole, pa je pripovedovala, kako so se v šoli učili. Minila je ura in večerja je bila na mizi. Večerjali smo s krožnikov kot za praznike.

Medved in jazbec

Prilezel je jazbec iz svojega brloga, zagledal medveda in ga pobaral: «Bog daj, kosmatin! Ali bo dež?»

Medved je pogledal v nebo, povohal na levo in desno in zamomljal: «Menda bo res.» Prisedel je k jazbecu, ki je zdaj zaupal medvedu.

«Prošnjo imam do tebe. Dobro znaš plezati, jaz ne znam. Vem za tepko, bogato je obrodila. Kaj, če bi zlezal nanjo in jo otresel. Prva polovica bo tvoja, druga moja».

«Velja,» je prikimal medved. In sta šla in prišla do hruške: medved na tepko, jazbec pod njo in je čakal. Kosmatinu so hruške prijale, pa je «na mile viže» jedel in hrustal in pozabil na prijatelja, ki je pod njim žalostno zavijal oči.

«Ali ne bo nič?» je vprašal končno jazbec.

«Bo, toda tvoja polovica še ni zrela,» se je namuznil kosmatin. «Ukanil si me!» mu je očital jazbec.

«Poglej, je goltal medved, odtrgal par nezrelih, piškavih plodov in drugega za drugim zabrusil jazbecu na hrbet. Jazbec je vsakokrat zastokal.

«Ali zdaj verjameš?» se je norčeval medved.

«Verjamem, verjamem,» se je odmikal jazbec. Opazil je bil kmetiča, ki se je s puško v roki bližal tepki, pa je, da bi preslepil nehvaležnega medveda, še pristavil:

«Grem. Se mi zdi, da še svojo polovico ne boš obral do kraja, kaj šele mojo!»

«Kar pojdi, budalo!» je zagodrnjal medved.

Jazbec se skrije med listje; medtem pride kmetič pod tepko in je počilo enkrat in dvakrat in že se je zvrnil medved na tla.

Črna muca je ležala na svoji postelji. Ležala je in mižala. Ni spala, le dremala je in premišljevala. Sinoči ni dobila večerje, danes ne kosila. Vso noč je miške lovila, pa nobene ni ujela. Ah, ko bi vsaj danes drobno miško dobila ali skodelico mleka ali kokašji krempeljček. A ničesar ni — vse drobne miške so se skrile, mleko je Mimica popila, kokašji krempeljček pa je kužek pohrustal.

Na glas bi muca zajokala, a nikogar ni, da bi jo slišal. Mati je šla obešat perilo, Mimica je tekla v šolo in se boji učitelja, ker ni napisala naloge, oče se je odpeljal v mesto. Le babica sedi pri oknu in krpa nogavice. A babica je naglušna, slabo sliši. Nikogar ni, da bi se brigal za ubogo, črno muco.

Pa se je perilo le posušilo, oče se je vrnil iz mesta, babica je zakrpala vse nogavice in Mimica je priplesala iz šole, ker ni učitelj opazil, da ni imela naloge. Priplesala je in vzela muco v naročje. Pobožala jo je po lepem, mehke kožuščku in jo odnesla na vrt. Tam so cvetele lepe, bele jesenske cvetice. Mimica je utrgala najlepšo, jo poduhala in jo pritisnila še muci na gobček.

«Poduhaj, muca moja, kako lepo diši!» je dejala.

A črna muca je jezno zapihala, pokazala kremplje, skočila na tla in zbežala čez plot.

Kam neki je zbežala? Jaz ne vem, ljubi otroci! A zdi se mi, da ji je bil zoprni duh bele jesenske cvetice, ker si je preveč želela drobne miške, skodelice mleka in kokašjega krempeljčka...

Materina slika

V neki vasi sta živela oče in mati. Imela sta edinega sinčka Stojana. Ker je bil dober otrok in bistre glave, sta sklenila, da ga pošljeta v mestne šole.

Pride dan, ko je Stojan moral zapustiti domačo vas in svoje drage starše. Mati jokajoč objame Stojana. Potem mu izroči svojo sliko, rekoč: «Vzemi, Stojanček, to mojo sliko! Dam ti jo za spomin!».

Stojan je obesil materino sliko nad zglavje svoje postelje. Vse-

lej, ko ga je obhajala kaka skušnjava, je pogledal materino sliko in zdelo se mu je, kakor bi ga mati svarila...

Tako je Stojan rasel in ostal dober človek.

Uzbeška pravljica

ČIGAVE SANJE SO LEPŠE

Na pragu mošeje sta sedela dva mula (muslimanski svečenik). MIMO je prišel lovec z mastno gosjo v roki.

— Gos je nekaj imenitnega, — je zamomljal prvi mula.

— Pa še kako imenitnega, — je pritrdil drugi.

— Ali bi nama teknila! — sta zavzdihnila v en glas, začela mahati z rokami in klicati lovca, naj pride bliže.

Lovec je prišel in se jima priklonil.

— Želim vama zdravja, sveta očeta, — ju je pozdravil.

— Daj nama gos. Storil boš bogu dopadljivo delo, — sta mu rekla mula.

Lovec si ni vedel pomagati. Naj se mar sporeče s svetima človekoma?

— Naj vama bo. Skuhajta si jo, ampak jedli bomo skupaj, — si je izgovoril in jima izročil gos. Mula sta dala gos v kotel. Ko je bila kuhana, sta rekla lovcu:

— Zdaj lezimo vsi trije spat. Komur se bo najlepše sanjalo, ta naj poje gos.

Hočeš nočeš je lovec privolil. Mula sta kmalu zaspala, lovca pa sen ni in ni hotel na oči. Vstal je in pogledal v kotel. Iz njega je puhtelo tako sladko, da se ni mogel upirati. Sedel je in pojedel juho z gosjo vred. Potem je spet legel in zaspal.

Mula sta zjutraj povedala vsak svoje sanje.

— Jaz sem se dvignil v nebo, — je povedal prvi.

— Jaz sem se spustil morju na dno, — je povedal drugi.

Potem sta se obrnila k lovcu:

— Zdaj pa še ti povej, kaj si sanjal.

Lovec je povedal:

— Videl sem, kako se je prvi od vaju dvignil v nebo, drugi se spustil na morskno dno. Ustrašil sem se, da bi se gos med vajino odsotnostjo ne usmradila, pa sem jo pojedel.

R. Kipling:

R
I
K
I
T
I
K
I
T
A
V
I

9. Drugo jutro zarana je Tedy odnesel Rikija na ramenih k zajtrku. Dobil je banane in trdo kuhano jajce. Vsem je posedal v naročju, ker je kakor vsi mongusi živel v upanju, da bo postal kdaj domač mongus in bo smel po mili volji tekati po človeških sobah. Riki-tikijeva mati, ki je nekoč živela v hiši nekega generala v Segowleeju, je pač skrbno pripravila svoje-ga otroka na srečanje z ljudmi.

10. Po zajtrku je Riki-tiki odšel na vrt, da bi videl, kaj je tam zanimivega. Vrt je bil velik, a samo na pol obdelan. Na njem so se bohotili veliki grmi cvetic, limonova in oranžna drevesa, mogočni bambusi in šopi visoke trave. Riki-tiki si je obliknil gobček «Prelepo lovišče!» si je rekel. Rep se mu je pokošatil ob tej ugotovitvi in sprehajal se je dalje po vrtu, vohljaje na vse strani, dokler niso dosegli njegovih uhljev prežalostni glasov, ki so prihajali iz bližnjega trnovega grma.

11. Goril je Darzee, krojaška pastirica, s svojo ženko. Spletla sta si lično gnezdo: zložila sta dva velika lista, ju obšila na robovih z vlakni, odprtino pa napolnila z bombažem in mehkim puhom. Gnezdo se je pozibavalo sem in tja, ko sta sedela na njegovem robu in kriče tožila. — «Kaj pa se vama je zgodilo?» je vprašal Riki-tiki. «Silno sva nesrečna», je odgovoril Darzee. «Eden najinih mladčev je včeraj padel iz gnezda in požrl ga je Nag!».

12. «Hm!» se je zamislil Riki-tiki, «to je zares žalostno... Toda jaz tukaj nikogar ne poznam. Kdo je Nag?» Darzee in njegova ženka mu nista odgovorila: brez besed sta se prestrašena pozibavala v gnezdu, kajti iz visoke trave pod grmovjem se je oglasilo zamolklo sikanje — strašen glas, ki je povzročil grozotno hladen zvok. Riki je takoj odskočil za cela dva čevlja na stran.